
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לאמנות ימי-הביניים - 5203

תאריך עדכון אחרון 26-02-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 5

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תולדות האמנות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 1

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דר' גלית נגה-בנאי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: gnbantai@huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

במהלך השנה נבחן את תהליכי היצירה באמנות החל משלהי העת העתיקה ועד לתום ימי-הביניים, באמצעות ניתוח מונומנטים אשר שרדו באזורי אגן הים-התיכון, אירופה המערבית והמזרח הביזנטי. השיעורים יתמקדו סביב שאלת היחס בין אמנות ימי-הביניים לבין האמנות ה"קלאסית", יחס אשר עיצב את דמותה של אמנות ימי-הביניים והגדיר את מקומה בין אמנות העת העתיקה לבין אמנות הרנסנס. לימוד היצירה החזותית של ימי-הביניים בתחומי האדריכלות, העיטור האדריכלי והאמנות הזעירה ילווה בלימוד ההקשרים התרבותיים הרחבים, ההיסטוריים-מדיניים, החברתיים-כלכליים והכנסייתיים-ליטורגיים המתחייבים בכל אזור ובכל אחת מתקופות המשנה של ימי-הביניים.

מטרות הקורס:

הכרות עם רפרטואר נרחב של יצירות עיקריות ממדיה, תקופות ואזורים שונים במהלך ימי הביניים. הקניית הפריודיזציה של הסגנונות, האיקונוגרפיה והקונטקסט במזרח ובמערב הנוצרי. הקניית יכולת ניתוח סגנוני ואיקונוגרפי המבוסס בעיקרו על איקונוגרפיה נוצרית.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- לפתח רפרטואר של יצירות על מנת לייצר בסיס להשוואה מחקרית.
- להגדיר טכניקה להשוואה בין יצירות על בסיס סגנון ואיקונוגרפיה.
- לדעת לתאר ולנתח יצירות על בסיס התבוננות.
- לזהות תקופה ומקום היווצרות של יצירות אמנות לפי קריטריונים של סגנון, מדיה ואיקונוגרפיה.
- לארגן ציר זמן היסטורי ואמנותי משלהי העת העתיקה עד תום ימי הביניים.

דרישות נוכחות (%) :

75

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה, תרגיל, סיור ודין.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא, אמנות נוצרית קדומה ושורשיה באמנות רומית מאוחרת
2. קטקומבות
3. סרקופגים
4. סיור למוזיאון ארצות המקרא
5. הבזיליקה - הבניה הקונסטנטינית ברומא
6. הבניה הקונסטנטינית בארץ הקודש
7. הרנסנס התיאודוסיאני
8. האמנות ברומא במאה ה-5

9. אמנות המאה ה-5 מחוץ לרומא
10. רוונה
11. איקונות ואמנות עולי רגל
12. קונסטנטינופול במאה ה-6 + כתבי יד
13. אמנות ברברית
14. אמנות האיים הבריטיים
15. אמנות קרולינגית
16. אדריכלות קרולינגית
17. אמנות אוטונית
18. אמנות מוזערבית
19. רומנסקית
20. אמנות ביזנטית פוסט איקונוקלסטית
21. סיור לאבו גוש
22. סיור למנזר הצלב הקדוש בעמק המצלבה
23. רנסאנס פלאולוגי
24. אמנות גותית

חומר חובה לקריאה:

- לימור, א., מסעות ארץ הקודש: עולי רגל נוצריים בשלהי העת העתיקה, ירושלים, תשנ"ח (1998), עמ' 88-108 (M3 L54 104.5 DS); או באנגלית:
<http://www.ccel.org/m/mcclure/etheria/etheria.htm>, ועד <63> מסימן החל
 Conant, K.J., "The great churches of the pilgrimage roads," in: *Carolingian and Romanesque Architecture: 800-1200*, Harmondsworth, 1987, pp. 157-175 (NA 365 C6)
 Kitzinger, E., Ch. 1, in: *Byzantine Art in the Making: Main Lines of Stylistic Development in Mediterranean Art, 3rd-7th Century*, London, 1980, pp. 7-21 (N 6250 K58)
 Krautheimer, R., Ch. 9, in: *Early Christian and Byzantine Architecture*, Harmondsworth, 1975, pp. 205-219 (NA 4817 K7 1975)

חומר לקריאה נוספת:

- Alexander, J.G.J. *Medieval illuminators and their methods of work*, New Haven, 1992 (2 first chapters scanned at the website, pp. 4-51, ND 2920 A43)
 Barral I Altet, X., *The Early Middle Ages: From Late Antiquity to A.D. 1000*, Cologne, 1997 (NA 4817 B3713)
 Bartlett, R. (ed.), *Medieval Panorama*, London, 2001 (N 5970 B37 2001)
 Belting, H., *Likeness and Presence: A History of the Image Before the Era of Art*, Chicago, 1994 (N 7830 B363)
 Benton, J.R., *Art of the Middle Ages*, London, 2002 (N 5970 B46 2002)
 Brown, M.P., *The Lindisfarne Gospels: Society, Spirituality and the Scribe*, University of Toronto Press, 2003 (ND 3359 L64)
 Bühl, G., Cutler, A. and Effenberger, A. (eds.), *Spätantike und byzantinische*

-
- Elfenbeinbildwerke im Diskurs*, Wiesbaden, Reichert Verlag, 2008 (NK 5872 S63 2008)
- Calkins, R.G., *Illuminated books of the Middle Ages*, Ithaca, N. Y., 1986 (ND 2920 C44)
- Cameron, A. "The language of images: the rise of icons and Christian representation", in: *The Church and the Arts*, ed. by D. Wood, Oxford, 1995, pp. 1-42 (BR 115 A8 E25)
- Coldstream, N. *Medieval architecture*, Oxford, 2002 (NA 350 C66 2002)
- Cormack, R., *Byzantine Art*, Oxford, 2000 (N 6250 C66)
- Cormack, R., *Writing in Gold: Byzantine Society and Its Icons*, London, 1985 (N 6250 C67)
- Demus, O., *Byzantine Mosaic Decoration: Aspects of Monumental Art in Byzantium*, New York, 1970 (first published 1948) (NA 3780 D39)
- Diebold, William J., *Word and Image: An Introduction to Early Medieval Art*, Westview Press, 2000 (N 7850 D53)
- Dodwell, C.R., *The Pictorial Arts of the West: 800-1200*, New Haven and London, 1993 (N 5970 D63)
- Duby, G., *Art and Society in the Middle Ages*, Malden, 1999 (N 5970 D8213)
- Elsner, J., "Historical Context and the Objects We Study: Three Boxes from Late Roman Italy", in: *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes* 71(2008): 21-38 (scanned at the website)
- Elsner, J., "Inventing Christian Rome: The Role of Early Christian Art", in: *Rome the Cosmopolis*, ed. by C. Edwards and G. Wolf, Cambridge, 2003, pp. 71-99 (scanned at the website)
- Eusebius of Caesarea, *Life of Constantine*, Oxford, 1999 (DG 315 E87 1999)
- Evans, H.C. and Wixom, W.D., *The Glory of Byzantium: Art and Culture of the Middle Byzantine Era, A.D. 843-1261*, New York, 1997 (N 6250 G55)
- Frankl, P., *Gothic Architecture*, New Haven, 2000 (NA 440 F683 2000)
- Harbison, P., *The Golden Age of Irish Art: The Medieval Achievement, 600- 1200*, London, 1999 (N 6784 H37)
- Hubert, J., *Carolingian Art*, London, 1970 (N 6245 H813)
- Hubert, J., Porcher, J. and Volbach, W.F., *Europe in the Dark Ages*, London, 1969 (N 7832 H813)
- Jensen, R.M., *Understanding Early Christian Art*, New York, 2000 (N 7832 J46 2000)
- Kessler, H.L., *Seeing Medieval Art*, Peterborough, Ont., 2004 (N 5970 K47 2004)
- Kessler, H.L., "The Book as an Icon," in: *In the beginning: bibles before the year 1000*, ed. by M.P. Brown, Washington, 2006, pp. 77-103 (scanned at the website, ND 2920 U53 2007)
- Kitzinger, E., *Early Medieval Art*, London, 1983 (first published 1940), ch. 2, pp. 46-66 (N 5964 G7 K58)
- Krautheimer, R., "The Carolingian Revival of Early Christian Architecture," in: *The Art Bulletin*, 24.1(1942): 1-38 (scanned at the website)
- Kühnel, B., *Crusader Art of the Twelfth Century: A Geographical, an Historical, or an Art-Historical Notion?*, Berlin, 1994 (N 7276 K94)
- Kühnel, B., "'Loca sancta and the Representational Arts': A Reconsideration", in: *L'idea di Gerusalemme nella spiritualità cristiana del medioevo*, ed. by W.

-
- Brandmüller, Vatican, 2003, pp. 77-87 (scanned at the website)
- Kühnel, B., "The Holy Land as a Factor in Christian Art", in: *Christians and Christianity in the Holy Land, From the Origins to the Latin Kingdoms*, ed. by O. Limor and G.G. Stroumsa (eds.), Turnhout, 2006, pp. 463-504 (BR 1110 C47 2006) (scanned at the website)
- Kühnel, G., "Chapter 11: The Church of the Hospital of St. John at Emmaus (Abu Gosh)," in: *Wall Painting in the Latin Kingdom of Jerusalem*, Berlin, 1988, pp. 149-180 (ND 2820 K64)
- Lasko, P., *Ars Sacra, 800-1200*, New Haven. (pp. 111-133 scanned at the website, N 6245 L37 1994)
- Lowden, J. "The Beginnings of Biblical Illustration", in J. Williams (ed.), *Imaging the Early Medieval Bible*, Pennsylvania, 1999 (ND 3355 I55)
- Lowden, J., *Early Christian & Byzantine Art*, London: Phaidon, 1997
- Lowden, J., *Early Christian and Byzantine Art*, London, 1997 (N 7832 L56)
- Martinelli, P.A., *La Basilica di San Vitale a Ravenna*, *Mirabilia Italiae* 6, Modena, 2 vols., 1997 (NA 5621 R3 B37 1997)
- McClendon, C.B., *The origins of Medieval Architecture: Building in Europe, A.D 600-900*, New Haven, 2005 (chapter 5 is scanned at the website, NA 5433 M38 2005)
- Mentré, M., *Illuminated manuscripts of medieval Spain*, London, 1996 (Introduction scanned at the website, ND 803 M3613)
- Minne-Seve, V. and Kergall, H. *Romanesque and gothic France: architecture and sculpture*, New York, 2000. (N 6843 M5613 2000)
- Mütherich, F. and Gaehde, J., *Carolingian Painting*, New York, 1977 (ND 2950 C37)
- Nees, L., *Early Medieval Art*, Oxford, 2002 (N 5970 N44 2002)
- Nordenfalk, B., *Celtic and Anglo Saxon Painting*, London, 1977 (ND 2940 N67)
- Oakeshott, W., *The Mosaics of Rome*, London, 1967 (NA 3770 O33)
- Ousterhout, R.G., "The holy space: architecture and the liturgy," in: *Heaven on Earth*, ed. by L. Safran, Pennsylvania, 1998, pp. 81-120 (scanned at the website)
- Panofsky, E. (ed.), (*Suger, Abbot of St. Denis, 1081-1151.*), *Abbot Suger on the Abbey Church of St. Denis and its Art Treasures*, Princeton, N.J., 1979 (NA 5551 S2)
- Patterson Ševčenko, N., "Illuminating the Liturgy: Illustrated Service Books in Byzantium," in: *Heaven on Earth*, ed. by L. Safran, Pennsylvania, 1998, pp. 186-228 (scanned at the website)
- Petzold, A., *Romanesque Art*, New York, 1995 (N 6280 P48)
- Pringle, D., *The churches of the Crusader Kingdom of Jerusalem: a corpus*, Cambridge, 1993-2009, 4 vols. (Section on Abu Gosh in vol. 1, pp. 7-17, NA 5989.6 P75)
- Rodley, L., *Byzantine Art and Architecture*, Cambridge, 1994 (N 6250 R63)
- Rudolph, C., "Chapter 1: Pilgrimage in the Middle Ages," in: *Pilgrimage to the End of the World: the Road to Santiago de Compostela*, Chicago, 2004, pp. 1-16 (scanned at the website)
- Saalman, S.H., *Medieval Architecture*, New York, 1962 (NA 350 S2)
- Safran, L. (ed.), *Heaven on earth: art and the Church in Byzantium*, Pennsylvania State University Press, 1998 (parts 4-8 are scanned at the website, N 7852.5 S34)
- Safran, L., "Points of View: The Theodosian Obelisk Base in Context," in: *Greek*,

- Roman and Byzantine Studies, 34:4(1993): 409-435 (scanned at the website)
- Sauerlaender, W., *Gothic Sculpture in France 1140-1270*, New York, 1972 (NB 543 S314)
- Schapiro, M., *Romanesque art*, New York: G. Braziller, 1977 (NB 175 S28 1977)
- Sekules, V., *Medieval Art*, Oxford, 2001 (N 5970 S45 2001)
- Spier, J. (ed.), *Picturing the Bible: The Earliest Christian Art*, New Haven, 2007 (N 7832 P53 2007)
- Stalley, R., *Early Medieval Architecture*, Oxford, 1999 (NA 350 S78)
- Stoddard, W.S., *Art and Architecture in Medieval France*, New York, 1972 (N 6843 S76)
- Stokstad, M., "Fifth-Century Architecture and Decoration Outside Rome", in: *Medieval Art*, pp. 38-44 (N 5970 S75 2004)
- Stokstad, M., "Jewish and Christian Art before Constantine", in: *Medieval Art*, pp. 14-21 (N 5970 S75 2004)
- Stokstad, M., "The Early Byzantine Period", in: *Medieval Art*, pp. 45-65 (N 5970 S75 2004)
- Stokstad, M., *Medieval Art*, New York, 1988, pp. 145-150 (Glossary at pp. 397-411, N 5970 S75)
- Toman, R. (ed.), *Romanesque: Architecture, Sculpture, Painting*, Cologne, 1997 (N 6280 T643)
- Toman, R. (ed.), *The Art of Gothic: Architecture, Sculpture, Painting*, Cologne, 1999 (N 6310 T653)
- Trout, D., "Damasus and the Invention of Early Christian Rome, in: *Journal of Medieval and Early Modern Studies* 33/3 (2003): 517-536 (scanned at the website)
- Vikan, G., "Byzantine pilgrims art", in: *Heaven on Earth*, ed. by L. Safran, Pennsylvania, 1998, pp. 229-266 (scanned at the website)
- Volbach, W.F., *Elfenbeinarbeiten der Spätantike und des frühen Mittelalters*. Mainz, Verlag des Roemisch-Germanischen Zentralmuseums, 1952 (NK 5870 V62)
- von Simson, O., *The Gothic Cathedral: Origins of Gothic Architecture and the Medieval Concept of Order*, New York, 1988, pp. 3-20 (NA 5543 S5)
- Vergnolle, É., "'Maestas Domini' Portals of the Twelfth Century," in: *Romanesque Art and Thought in the Twelfth Century: Essays in Honor of Walter Cahn*, ed. by C. Hourihane, Princeton, 2008, pp. 179-199 (scanned at the website, N 6280 R575 2008)
- Walther, I.F. *Codices illustres : the world's most famous illuminated manuscripts : 400 to 1600*, Koeln, 2001 (ND 2920 W35 2001)
- Weitzmann, K., *Age of Spirituality. Late Antique and Early Christian Art, Third to Seventh Century*, New York, 1979 (N 5340 W45)
- Weitzmann, K., *The Icon. Holy Images Sixth to Fourteenth Century*, London and New York, 1978, pp. 8-17 (N 8187 W44)
- לימור, א., מסעות ארץ הקודש: עולי רגל נוצריים בשלהי העת העתיקה, ירושלים, תשנ"ח (1998), עמ' 3-18 (M3 L54 104.5 DS)
- קוחנל, ב., "ארץ הקודש מעבר לים", בתוך: לראות ולגעת, מאת י. חן וא. שגריר (עורכים), האוניברסיטה הפתוחה, 2011, עמ' 249-266 (DS 108.9 L57 2011)
- רזנברג, ס. (עורכת), אבירי ארץ-הקודש: ממלכת ירושלים הצלבנית, ירושלים, 1999 (על אבו גוש: 71-79; 137-147; 163-169. N 7276 R68 1999)

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 65 %
הרצאה 0 %
השתתפות 8 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 7 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 20 %

מידע נוסף / הערות:

20% אחר &eq; מבחן שקופיות.
<http://moodle.huji.ac.il/hu12/course/view.php?id=&eq;5203>